

Cultuursensitief werken met jongeren en gezinnen

1

Hoe werk je als professional in onderwijs, jeugd (gezondheids) zorg en welzijn cultuursensitief?

Je heb zelfkennis over je eigen culturele bagage en je normen en waarden met betrekking tot opvoeding en begrijpt hoe dit van invloed is op je handelen als professional.

culturele bagage

Je beseft dat wat er gebeurt in jouw interactie met jongeren en gezinnen niet los gezien kan worden van de maatschappelijke context en geschiedenis

Je hebt een open houding om te onderzoeken wat dit betekent in het contact met de jongere en zijn of haar ouders/opvoeders

Je hebt kennis over wat cultuur is en hoe waar je vandaan komt (levensgeschiedenis, cultuur, omgeving) bepalend is voor hoe jij aankijkt tegen opvoeding en ontwikkeling van kinderen

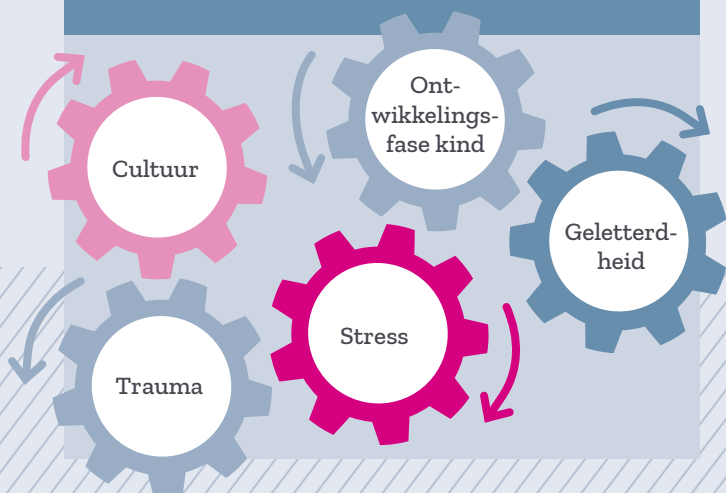
ik vind dit lastig

Je hebt lef en kwetsbaarheid om je hierin open te stellen. Je durft ongemak te benoemen en te leren en durft dus ook fouten te maken

Je kunt inschatten of cultuur een rol speelt in de opvoeding en je hebt vaardigheden om het gesprek over opvoedwaarden en -normen aan te gaan

2

Sensitief werken: aandacht voor méér dan alleen culturele aspecten

3

Zelfreflectie tav cultuursensitief werken

Stel je zelf regelmatig de volgende vragen:

- 1 Wat is de invloed van mijn culturele bagage op hoe ik aankijk tegen opvoeding en hoe dat mijn professionele blik beïnvloedt?
- 2 Hoe verhoudt mijn maatschappelijke positie zich tot die van de jongere en gezinnen waar ik mee werk?
- 3 Wanneer voel ik me ongemakkelijk? En wat heb ik nodig om dit te overbruggen?

Cultuursensitief werken met jongeren en gezinnen

Professionals in de jeugd(gezondheids) zorg, welzijn en het onderwijs krijgen te maken met jongeren en gezinnen met uiteenlopende achtergronden. Toegankelijkheid en kwaliteit van zorg en ondersteuning hangen af van het vermogen van professionals en instellingen om om te gaan met

verschillen in achtergrond, opleiding, sekse, migratiegeschiedenis e.d. Als professional die werkt met jongeren en gezinnen heb je inzicht nodig in zowel je eigen culturele opvattingen over opgroeien en opvoeden; als in die van de ander. Het opbouwen van vertrouwen is hierbij belangrijk. Dit doe je

onder andere door actief te investeren in kennismaking met als doel de jongere en het gezin te leren kennen en begrijpen. Soms kan het lastig zijn om de juiste toon of insteek te vinden voor het gesprek. Met deze infographic bieden we je handvatten daarvoor.

1 Wat is cultuursensitief werken?

De zes witte bollen in de infographic zijn de kernelementen van cultuursensitief werken.

- Cultuursensitief werken begint met het besef en kennis over wat cultuur is en hoe dit van invloed kan zijn op de relatie als professional met het gezin of de jongere. Standaardrecepten van culturen bestaan niet.
- Cultuursensitief werken betekent dat je allereerst zelfkennis hebt over je eigen culturele bagage, hoe dit van invloed is op je handelen als (zorg)professional en hoe jij aan kijkt tegen opvoeding en opgroeien. Cultuur is niet alleen iets van de ander.
- Met cultuursensitief werken erken je dat personen en interacties nooit los gezien kunnen worden van de maatschappelijke context en de geschiedenis. Je bent je ervan bewust dat er een ongelijke machtspositie kan bestaan.
- Cultuursensitief werken vraagt om een nieuwsgierige houding en bereidheid om te onderzoeken wat cultuur betekent in het contact met de jongere of het gezin tegenover je.
- Cultuursensitief werken vraagt om vaardigheden om een goed gesprek over de invloed van cultuur aan te gaan. Let op dat culturele opvattingen tussen ouders, hun familieleden en het kind/de jongere zelf kunnen verschillen
- Cultuursensitief werken vraagt om lef en om kwetsbaarheid, bijvoorbeeld om eventueel ongemak te benoemen en om te leren (en dus ook fouten te durven maken).

2 Meer dan cultuursensitiviteit

Voor professionals en vrijwilligers werkzaam met jongeren en gezinnen is het van belang dat ze sensitief werken in brede zin. Naast aandacht voor cultuursensitiviteit, vraagt dit aandacht voor ervaren stress in het gezin, laaggeletterdheid, trauma en andere gevoelige onderwerpen zoals financiële problemen,

verwachtingen en teleurstellingen over ouderschap en eventuele aanwezigheid van psychische problemen. Centraal staat dat je goed kan aansluiten bij de leefwereld van ouders en jongeren met zeer diverse (culturele) achtergronden, ouders die te maken hebben met stress/armoede of minder vaardigheden hebben om informatie te begrijpen of toe te passen.

3 Cultural humility – een proces van levenslang leren

Cultuursensitief werken is niet een vaardigheid die je op een gegeven moment beheerst. Het is een levenslang proces van reflecteren op je eigen handelen, je eigen cultuur niet als superieur zien en openstaan voor feedback. Dit wordt *cultural humility* genoemd¹.

Cultural humility is het basisingrediënt voor écht cultuursensitief werken. Daarom bevat de infographic vragen die uitnodigen tot zelfreflectie op cultuursensitief werken. Beantwoord deze regelmatig voor jezelf en ga hierover in gesprek met anderen.

¹ Foronda, C., Baptiste, D., Ousman, K., & Reinholdt, M. (2016). Cultural humility: A concept analysis. *Journal of Transcultural Nursing*, 27, 210-217. <https://doi.org/10.1177/1043659615592677>